

ДІАЛЕКТИЧНА ЄДНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНИХ І ГЛОБАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЇХ ВЗАЄМНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

© 2016 ДОВГАЛЬ О. А.

УДК 339.92

Довгаль О. А. Діалектична єдність національних і глобальних інтересів як передумова їх взаємної реалізації

Мета статті полягає в дослідженні діалектичної єдності національних і глобальних інтересів, що передбачає можливість їх взаємної реалізації в умовах глобалізованої економіки. Обґрунтовується, що рівномірний розвиток усіх країн і регіонів світу знаходиться в спектрі їх довгострокових інтересів. Однак у сучасних умовах, коли ще не склалися достатні підґрунтя для інституційно організованого вирішення протиріч між глобальними та національними економічними інтересами, більш активними мають бути самостійні зусилля держав щодо забезпечення швидкого й успішного економічного розвитку. Робиться висновок, що національні та глобальні економічні інтереси знаходяться в стані діалектичного протиріччя, що передбачає наявність взаємних імпульсів їх реалізації в контексті знаходження інституційного узгодження глобальних принципів ринку та національної специфіки економічного розвитку окремих країн.

Ключові слова: національні інтереси, глобальні інтереси, діалектична єдність, національний економічний розвиток, глобалізована економіка.

Бібл.: 10.

Довгаль Олена Андріївна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародних економічних відносин, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (площа Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: e.a.dovgal@gmail.com

УДК 339.92

UDC 339.92

Довгаль Е. А. Диалектическое единство национальных и глобальных интересов как предпосылка их взаимной реализации

Цель статьи заключается в исследовании диалектического единства национальных и глобальных интересов, предполагающего возможность их взаимной реализации в условиях глобализации экономики. Обосновывается, что равномерное развитие всех стран и регионов мира находится в спектре их долгосрочных интересов. Однако в современных условиях, когда еще не сложились достаточные предпосылки для институционально организованного решения противоречий между глобальными и национальными экономическими интересами, более активными должны становиться самостоятельные усилия государств по обеспечению быстрого и успешного экономического развития. Делается вывод, что национальные и глобальные экономические интересы находятся в состоянии диалектического противоречия, что предполагает наличие взаимных импульсов их реализации в контексте нахождения институционального согласования глобальных принципов рынка и национальной специфики экономического развития отдельных стран.

Ключевые слова: национальные интересы, глобальные интересы, диалектическое единство, национальное экономическое развитие, глобализованная экономика.

Библ.: 10.

Довгаль Елена Андреевна – доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры международных экономических отношений, Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина (пл. Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина)

E-mail: e.a.dovgal@gmail.com

Dovgal O. A. The Dialectical Unity of Both the National and the Global Interests as a Prerequisite for their Mutual Implementation

The article is aimed at studying the dialectical unity of both the national and the global interests, which involves their mutual implementation in conditions of the globalizing economy. It is substantiated that the uniform development of all countries and regions of the world is going on in the scope of their long-term interests. However, in today's conditions, when sufficient prerequisites for the institutionally organized solution to conflicts between the global and the national economic interests have not yet developed, there is necessity for more active independent efforts by the States to ensure a rapid and successful economic development. It has been concluded that both the national and the global economic interests remain in a dialectical contradiction that presupposes mutual impulses of their implementation in the context of finding an institutional harmonization of the global principles of market and the national specificities of the economic development of individual countries.

Keywords: national interests, global interests, dialectical unity, national economic development, globalized economy.

Bibl.: 10.

Dovgal Olena A. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of International Economic Relations, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: e.a.dovgal@gmail.com

Вступ в нове тисячоліття збігся для людства з формуванням нового світового політико-економічного порядку. Глобальні зміни відбуваються в технічній, інформаційній та економічній сферах. Основне геополітичне питання, що постає перед кожною державою на початку XXI ст., – чи виявиться вона в змозі реалізувати свої конкурентні переваги в глобальному економічному просторі?

При тому, що в глобалізованій економіці вже склався єдиний тип розвитку за законами товарно-грошових відносин, вона являє собою складну систему, складовими якої виступають національні господарські частини, що істотно розрізняються сьогодні не тільки формаційними характеристиками, але й інституційно-модельною специфікою, яка все більш явно виражається в найріз-

номанітніших формах. Кожна національна економіка, при всій загальній схожості ринкового типу її розвитку з іншими економіками світу, є унікальним організмом, що відрізняється еволюційною парадигмою, ресурсним потенціалом, структурою факторів виробництва і формою господарської організації. Першоосновою подібного різноманіття виступають відмінності в людині, її традиціях і звичаях, перевагах і цінностях, мисленні та поведінці, виборі цілей і методів їх досягнення.

Разом з тим в силу об'єктивних закономірностей усе більше зростає необхідність у глобальних зв'язках для всіх національних економік, центр ваги підприємницьких стратегій переміщується з національного на глобальний рівень. Цей процес супроводжується лібералізацією їх зовнішньоекономічних зв'язків, зменшен-

ням або зняттям різного роду бар'єрів між ними для транскордонного руху товарів, послуг, капіталів, робочої сили і, ще більшою мірою, міжнародного інформаційного обміну. За цих умов, поряд із різким зростанням ступеня відкритості національних економік, активується пошук ними оптимальних напрямів і способів організації міжнародних відносин з точки зору національних економічних інтересів. Таким чином, розвиток глобальних тенденцій ще більш актуалізує дослідження проблеми співвідношення національного і наднаціонального (глобального), яка існує ще з часів формування світового господарства, як такого.

Проблема визначення ролі національної економіки в глобалізованому світі викликала до життя велике число досліджень на теми структурної, науково-технічної, інвестиційної та інших аспектів національної економічної політики в умовах глобалізації як іноземних [1–4], так і вітчизняних авторів [5–7]. На думку більшості фахівців, глобальна орієнтація національних економік закономірно загострює для них проблему реалізації національних інтересів в умовах глобальної економічної системи, яка ігнорує державні кордони. При цьому спостерігається розбіжність в оцінці можливих варіантів вирішення даного протиріччя. Одні вважають, що в майбутньому це приведе до повного переходу не тільки економічної, але й політичної влади до нових геоекономічних інститутів. Інші – що для економічного розвитку збереже своє значення національно-культурний чинник, який безпосередньо впливає на економічну поведінку людей і діяльність національних економічних інститутів. Крім того, на їхню думку, у національно-державних кордонах, як і раніше, формується основний масив факторів і стимулів, обмежувачів і регуляторів, що впливають на прояв національних особливостей у господарському устрої й визначають можливості економічного розвитку кожної країни.

Враховуючи вищевикладене, автор зробив спробу аргументувати положення щодо діалектичної єдності національних і глобальних інтересів, що передбачає наявність передумов для їх взаємної реалізації в умовах глобалізованої економіки.

Сучасна глобалізована економіка, як складна, багатофакторна й багатопланова система, постає як сфера взаємодії національних економічних інтересів. У цій взаємодії поступово складаються глобальні економічні інтереси, значущість яких визначається їх відповідністю національним економічним інтересам кожної з країн – суб'єктів глобалізованої економіки і в даному сенсі їхньою похідністю від національних. За визначенням Ф. Ліста, яке не втрачає свого значення і сьогодні, саме нація, її єдність, підкоряє приватні інтереси національним, являє собою «істотну проміжну сходинку між індивідом і світом як цілим» [8, с. 152].

Однак у сучасній глобалізованій економіці національні економічні інтереси стикаються з жорсткою конкуренцією, яка більш чітко виявляє сильні та слабкі боки національних економік і водночас диференціює їх за макроекономічними параметрами розвитку. Виграш в такому конкурентному середовищі пов'язаний з тим, на яку частку світового продукту може розраховувати

кожна країна в ході глобалізованого розвитку. З цієї точки зору можна говорити про країни-донори і країни-реципієнти в глобалізованій економіці. При цьому, переваги національного економічного розвитку в алгоритмі глобалізації приводять в дію один із ключових мотивів сучасних інтеграційних процесів: суб'єкти національних економік (підприємства, фірми, корпорації), включені до світогосподарських процесів, досягають тим більших успіхів у міжнародному масштабі, чим більшою мірою розвинена і в оптимальних параметрах відкрита для глобальних зв'язків сама національна економіка. У цих умовах стає необхідним реальне забезпечення механізму взаємодії комплексу чинників: а) цілісного, але не фрагментарного розвитку економіки; б) оптимальної, але не абсолютної її відкритості світу; в) конкурентних, але не кон'юнктурних переваг на світових ринках. У сукупності вони значною мірою збільшують можливості реалізації національних економічних інтересів у процесі міжнародної економічної діяльності, сприяють підвищенню міжнародної конкурентоспроможності країни.

У глобалізованій економіці взаємодіє безліч чинників і умов відтворення. Безумовно, діяльність таких світогосподарських суб'єктів, як міжнародні економічні організації, транснаціональні корпорації, регіональні інтеграційні об'єднання мають свої специфічні особливості. При цьому основними суб'єктами глобалізованої системи виступають національні економіки, структура ресурсів, виробничо-технологічні можливості та потенціал конкурентоспроможності яких істотно відрізняються. Це призводить до посилення нерівномірності економічного розвитку між країнами, а отже, до загострення протиріч у самому процесі глобалізації.

Вирішення цієї суперечності в напрямку реалізації національних економічних інтересів в умовах повноцінного включення до світогосподарських зв'язків для кожної економіки знаходиться в різних площинах. У тих країнах, де національні економічні інтереси органічно вплетені в тканину господарських процесів суверенної держави, що володіє інституційною системою захисту національної безпеки і прав громадян, просування щаблями економічного прогресу буде відображати і більш повну реалізацію цих інтересів. Однак у тих країнах, які тільки здійснюють принципове внутрішнє реформування з метою досягнення більш високої стадії свого розвитку, національні економічні інтереси відіграють двоюка роль. З одного боку, вони підштовхують практично неминучий рух економіки в ринковому напрямку, альтернативи якому в сучасному глобалізованому світі не існує. З іншого боку, вони надають цьому рухові характер «дорожньої карти», яка має перспективою не тільки ринкове зростання, але й залучення до хай і напівзабутого, але минулого досвіду, з якого привносяться в сучасність національні традиції, культура, цінності. Усе це об'єднує людей так само, як і господарська спільність, надаючи економічній взаємодії інтегрований, відтворений в матеріальному і соціально-культурному відношенні, ресурс. Таким чином, виникає ієрархічне середовище внутрішньонаціональної взаємодії, органічно націленої

на реалізацію як індивідуальних, так і національних економічних інтересів.

Реалізація індивідуальних інтересів знаходиться у причинно-наслідковому зв'язку з функціональним благополуччям бізнес-структур (малий і середній бізнес, партнерства, корпорації). Реалізація інтегрованих інтересів останніх та їх ефективне функціонування, своєю чергою, залежать від внутрішньої економічної політики, яка безпосередньо впливає і на реалізацію індивідуальних інтересів домогосподарств. У гармонізації виділених сфер інтересів і формується національний економічний інтерес, який, уже консолідований на рівні національної економіки, вступає до глобалізованого простору, набуваючи завдяки цьому можливість висловлювати спільні інтереси всіх національних суб'єктів. Саме в цьому просторі починає проявлятися потенціал економічних можливостей, завдяки яким забезпечується доступ до механізмів присвоєння світового продукту.

Перш за все, це механізм міжнародної економічної конкуренції, дія якого може прикриватися політичними або ідеологічними гаслами. При цьому незаперечним залишається факт істотних відмінностей у просторових і якісних параметрах національних економік. Наприклад, на частку 2,5 млрд населення світу (40% населення Землі), що живе менше, ніж на 2 дол. на день, припадає лише 5% світового доходу, а на частку 10% найбагатшого населення – 54% світового доходу. У цьому відображено головне протиріччя глобальної економічної системи – між інтересами реципієнтів глобалізованої економіки та її донорів. Можливості для узгодження цих інтересів пов'язані як із повсюдним утвердженням формально-ринкових принципів економічного розвитку, так і з їх національної модифікацією, яка відбувається під впливом неформальних (соціально-культурних) інститутів.

Один з відомих економістів сучасності Е. де Сото зазначає, що вирішальним фактором прогресу є визнання специфіки країн, а не перенесення на них шаблонів, використаних іншими. На його думку, треба «навчитися вбирати ті знання і ті практики, які існують в країнах, з тим, щоб використовувати як їх, так і сучасні технології на благо своїх народів» [9]. Це ж має враховуватися з боку всіх глобальних акторів, центрів індустріально-технологічного розвитку, міжнародних економічних організацій.

Зрештою, рівномірний розвиток усіх країн і регіонів світу знаходиться в спектрі їх довгострокових інтересів. Однак у сучасних умовах, коли ще не склалися достатні передумови для інституційно організованого вирішення протиріч між глобальними та національними економічними інтересами, усе більш активними повинні ставати самостійні зусилля держав щодо забезпечення швидкого й успішного економічного розвитку. Прикладом для цього можуть бути нові індустріальні країни (НІК), що займають сьогодні значні позиції у світовій економіці.

По суті, НІК демонструють проривний вихід із здавалося б, нерозв'язної суперечливості світогосподарського середовища. Національна модифікація економіки з одночасним привнесенням інновацій ззовні забезпе-

чила високу прибутковість виробництва і, за сприяння держави, швидке зростання національного капіталу в цих країнах. Найтісніша інтегрованість у глобальну економічну систему супроводжувалася збереженням і множенням потенціалу різноманіття в організації господарського життя, доступного тільки в умовах національної економіки. Це підтверджує тезу про те, що виробничі або технологічні нововведення можуть бути привнесені в економіку ззовні, але в прикладному значенні гратимуть роль не загальні параметри їх «прогресивності», а конкретні умови їх застосування та використання в тому чи іншому національному економічному середовищі. Таке середовище, як уже зазначалося, специфічне, перш за все, інституційно, а, отже, і економічна діяльність в ньому здійснюється на базі адаптованих норм і правил, характерних для даної країни. З цієї точки зору кожен національний економіку можна визначити як інституційно-національну систему, тією чи іншою мірою відкриту для зовнішніх зв'язків, але таку, що дотримується установок еволюції, що склалися століттями під впливом економічних, політичних, культурних чинників.

Існують інститути, які мають загальне призначення для всієї людської цивілізації. Наприклад, фінансові інститути від закономірностей грошового обігу і до банківських операцій спостерігаються в тій чи іншій формі повсюдно, відносини власності, відносини у сфері формування фундаментальних потреб, відтворювальних процесів, товарного обміну тощо. Усі ці інститути належать до проявів світового мейнстріму – центральної течії, головного напрямку в ході пристосування людини до навколишнього середовища. Разом з тим, безумовно, слід виділяти і національні напрямки, які обирають способи пристосування людини до конкретного середовища і знаходження особливих форм соціально-економічного розвитку, в яких головну роль грають формальні й неформальні інститути, що характеризують людину як національно ідентифіковану особистість.

У національній інституційній системі інститути глобальних і національних інтересів виступають в діалектичній єдності. Це приводить до складної модифікації виробничих відносин і, нарешті, до модельних видозмін в економіці окремих країн. Але кожна модель є і самостійною цільовою системою національних економічних інтересів. Їх вбудовування в структуру глобальних інтересів вимагає дослідження, наприклад, проблеми ефективного використання природних ресурсів, оскільки суперечності між глобальними та національними економічними інтересами безпосередньо пов'язані з фактом суб'єктного прив'язування перших до ТНК, а других – до вітчизняного бізнесу. Перші більшою мірою представлені в розвинених країнах, а другі – у країнах, що розвиваються, і країнах з трансформованою економікою. Узгодження цих інтересів ускладнюється суверенітетом національних економік, що приводить до того, що у них на першому плані стоять власні інтереси, які визначають державну політику. Тому, незважаючи на те, що у глобалізованій економіці є міжнародні організації, які намагаються управляти різними аспектами її розвитку (ООН, Світовий банк, МВФ, СОТ та інші),

кожна країна має право ігнорувати або нехтувати рішеннями, прийнятими цими глобальними інститутами. При цьому неоднозначність наслідків діяльності глобальних інститутів для різних країн полягає в недостатній увазі з їх боку до національних (неформальних) факторів економічного розвитку в окремих країнах і регіонах світу.

Подібна «неувага» в інших формулюваннях існувала і раніше. Але якщо в минулі століття вона супроводжувалася колоніальними завоюваннями і політичним підпорядкуванням ресурсів іншого національного простору, то в сучасних умовах ця мета досягається впровадженням у зовнішнє ресурсне середовище економічними методами. Основним провідником таких методів виступають ТНК, які вбудовують національні економічні інтереси держав, що їх представляють, у глобальну економічну систему.

Тому і виникає необхідність в оптимізації зовнішньоекономічних відносин країни в умовах відкритої економіки з точки зору національних пріоритетів і перспектив розвитку. Іноді дуже велику питому вагу зовнішньоекономічних зв'язків в економіці підносять як позитивний ефект, коли говорять про переваги відкритої економіки. Але відкритість економіки може бути викликана не вибором переважної сегментації національної господарської системи, а елементарною дезінтегрованістю господарських процесів. У такому випадку зовнішні зв'язки не тільки не сприяють розвитку, а й можуть підпорядкувати ресурсний потенціал країни інтересам, що далеко відстають від неї. Під відкритою економікою розуміється таке господарство, в якому абсолютний та відносний рівень, а також динаміка зростання зовнішньоторговельного обороту та інших форм зовнішніх зв'язків по відношенню до динаміки зростання національного доходу і промислової продукції занадто високі, щоб грати стимулюючу роль в загальному економічному зростанні, а структура виробництва формується під впливом переважно зовнішніх чинників – технічних і економічних процесів, що відбуваються у світовому господарстві. У зв'язку з цим надзвичайно важливо в економічному розвитку кожної країни визначити послідовність цілей, поставлених національними економічними інтересами, що передбачає реальну оцінку власних можливостей і вироблення методів найбільш вигідного представлення і використання на міжнародній арені конкурентних переваг національної економіки.

На жаль, сучасну Україну не можна віднести до індустріальних країн, оскільки в переробних галузях зосереджено лише близько 20% її виробничих фондів [10], у її промисловості слабо представлена нова прогресивна технологія і техніка, відповідна за своїми параметрами світовим стандартам. У зв'язку з цим Україні необхідно зробити в національному масштабі свого роду промисловий переворот. Ресурси для вирішення цього завдання в країні є, але задіяні вони не однаковою мірою й далеко не ефективно. У зв'язку з цим відзначимо лише два економічні моменти: перший з них стосується розгорнутого розвитку в країні підприємницького середовища на конкурентних засадах,

а другий – поширення індустріальних технологій по всьому периметру національного господарства. При цьому тільки вітчизняний бізнес може виступити реальною силою, яка за сприяння держави в змозі затвердити в суспільстві дієві стимули до технічного вдосконалення, прагнення вирватися вперед за рахунок власних зусиль і ризику нововведень.

Національний капітал здатний додати в економічний розвиток дещо таке, що неможливо піддати механічній калькуляції. Йдеться про специфікацію або культуру господарської діяльності, яка має безпосередній вплив на вибір видів праці, форм і методів ринкової діяльності, пріоритети моральних цінностей у міжфірмових взаєминах і в межах виробничих колективів. Їх вивчення, застосування отриманих висновків у практиці виробничої діяльності стало в усьому світі загальноприйнятою нормою і навіть умовою успіху.

Світовий досвід свідчить, що, втративши властивості самоідентифікації, економіка втрачає можливість і самостійного розвитку, і протистояння спробам її підриву. Економіка, що не враховує свою історію, структуру суспільної свідомості, моральні устої нації, приречена на відставання і деградацію, незважаючи на будь-які глобальні технократичні схеми. Відбувається це тому, що чим більше в економіці ступінь поєднання сучасних форм і технологій виробництва з національними параметрами особистості та спілкування, тим вдаліше складається траєкторія входження, а також вибір оптимальних позицій у глобальних світогосподарських зв'язках. Тільки в такому випадку космополітичний за своєю природою вектор глобалізації прийме для всіх країн раціональні контури, тобто відобразить в собі національні економічні інтереси.

Таким чином, національні та глобальні економічні інтереси знаходяться в стані діалектичного протиріччя, що передбачає наявність взаємних імпульсів їх реалізації в контексті знаходження інституційного узгодження глобальних принципів ринку та національної специфіки економічного розвитку окремих країн. При цьому активну роль покликана відігравати державна політика, спрямована на втілення в національній моделі економіки формальних і неформальних інститутів, поєднання внутрішніх факторів економічного розвитку і глобальних науково-технічних досягнень. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Ghemawat P.** Redefining Global Strategy: Crossing Borders in a World Where Differences Still Matter. Harvard Business School Press, 2007. 304 p.
2. **Reinert E.** How rich countries got rich and why poor countries stay poor. London: Constable, 2008. 365 p.
3. **Stiglitz J.** Globalization and its discontents. London: Penguin Books, 2002. 288 p.
4. **Walter A., Sen G.** Analyzing the Global Political Economy. Princeton University Press, 2008. 296 p.
5. **Поручник А. М.** Національний інтерес України: монографія. Київ: КНЕУ, 2008. 352 с.
6. **Філіпенко А. С.** Глобальні форми економічного розвитку історія і сучасність. Київ: Знання, 2007. 670 с.

7. Економічні проблеми XXI століття: міжнародний та український виміри/за ред. С. І. Юрія, Є. В. Савельєва. Київ: Знання, 2007. 595 с.

8. Лист Ф. Национальная система политической экономики. Москва: Европа, 2005. 341 с.

9. Сото Э. Иной путь. Невидимая революция в третьем мире. URL: <http://www.litmir.me/br/?b=139790>

10. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2011/ibd/vozed/vozed_u.htm

REFERENCES

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2011/ibd/vozed/vozed_u.htm

Ekonomichni problemy XXI stolittia: mizhnarodnyi ta ukrainnyi vymiry [Economic problems of the XXI century: international and Ukrainian measurements]. Kyiv: Znannia, 2007.

Filipenko, A. S. *Hlobalni formy ekonomichnoho rozvytku istoriia i suchasnist* [Global forms of economic development history and modernity]. Kyiv: Znannia, 2007.

Ghemawat, P. *Redefining Global Strategy: Crossing Borders in a World Where Differences Still Matter*: Harvard Business School Press, 2007.

List, F. *Natsionalnaya sistema politicheskoy ekonomii* [The national system of political economy]. Moscow: Yevropa, 2005.

Poruchnyk, A. M. *Natsionalnyi interes Ukrainy* [Ukraine's national interests]. Kyiv: KNEU, 2008.

Reinert, E. *How rich countries got rich and why poor countries stay poor*. London: Constable, 2008.

Stiglitz, J. *Globalization and its discontents*. London: Penguin Books, 2002.

Soto, E. "Inoy put. Nevidimaya revoliutsiya v tretem mire" [Another way. The invisible revolution in the third world]. <http://www.litmir.me/br/?b=139790>

Walter, A., and Sen, G. *Analyzing the Global Political Economy*: Princeton University Press, 2008.

УДК 330.341.2:339.92

СУПЕРЕЧЛИВИЙ ВПЛИВ ПРОЦЕСІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НА ІНСТИТУЦІЙНИЙ СТАТУС ДЕРЖАВИ

© 2016 ЖУКОВА Л. М.

УДК 330.341.2:339.92

Жукова Л. М. Суперечливий вплив процесів економічної інтеграції на інституційний статус держави

У статті розглянуто проблеми економічної інтеграції як складової державної політики та як феномена суспільних трансформацій. Проаналізовано закономірну та суперечливу можливість входження України у світове господарство за умови вироблення механізму зовнішньоекономічних зв'язків на макрорівні (загальнодержавному), на мікрорівні (підприємств) і на рівні домогосподарств і громадських спільнот. Визначено, що Україна має розробити та впровадити національну модель входження в інтеграційні об'єднання шляхом самостійного визначення оптимальних векторів і пріоритетів міжнародної інтеграції. Обґрунтовано, що вплив процесів економічної інтеграції на інституційний статус держави відбувається здебільшого складно і суперечливо, а їх результати істотно залежать від вихідного стану країни, ступеня розвиненості її інститутів і виразності політичної волі до змін. Перспективою подальших досліджень у даному напрямі є визначення здатності держави імплементувати європейські норми, зберігаючи при цьому виключно національні повноваження у сфері стратегічних рішень соціально-економічного розвитку країни.

Ключові слова: економічна інтеграція, інституційний статус держави, глобалізація, зовнішньоекономічні зв'язки, соціально-економічний розвиток держави.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 13.

Жукова Лариса Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та кредиту, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: lnzhukova@mail.ru

УДК 330.341.2:339.92

Жукова Л. Н. Противоречивое влияние процессов экономической интеграции на институциональный статус государства

В статье рассмотрены проблемы экономической интеграции как составляющей государственной политики и как феномена общественных трансформаций. Проанализирована закономерная и противоречивая возможность вхождения Украины в мировое хозяйство при условии разработки механизма внешнеэкономических связей на макроуровне (общегосударственном), на микроуровне (предприятий) и на уровне домохозяйств и общественных организаций. Определено, что Украина должна разработать и внедрить национальную модель вхождения в интеграционные объединения путем самостоятельного определения оптимальных векторов и приоритетов международной интеграции. Обосновано, что влияние процессов экономической интеграции на институциональный статус государства происходит по большей части сложно и противоречиво, а их результаты существенно зависят от исходного состояния страны, степени развития ее институтов и выраженности политической воли к изменениям. Перспективой дальнейших исследований в данном направлении является определение способности государства имплементировать европейские нормы, учитывая при этом исключительно национальные полномочия в сфере стратегических решений социально-экономического развития страны.

Ключевые слова: экономическая интеграция, институциональный статус государства, глобаллизация, внешнеэкономические связи, социально-экономическое развитие государства.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Библ.:** 13.

Жукова Лариса Николаевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов и кредита, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (пл. Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина)

E-mail: lnzhukova@mail.ru

UDC 330.341.2:339.92

Zhukova L. M. The Contradictory Impact of Processes of Economic Integration on the Institutional Status of the State

The article considers issues of economic integration as a component of the State policy and as a phenomenon of social transformations. The article analyzes the logical and controversial possibility of inclusion of Ukraine into the world economy under the condition of developing a mechanism for external economic relations at the macro level (national), at the micro level (enterprises), and at the level of households and public organizations. It has been determined that Ukraine should develop and implement a national model of inclusion in terms of integration groupings through self-determination of optimal vectors and priorities of the international integration. It is substantiated that the impact of processes of economic integration on the institutional status of the State occurs, for the most part, difficult and contradictory, and their results essentially depend on the initial condition of country, the degree of development of its institutions, and manifestation of the political will to change. Prospect for further research in this direction will be to determine capacity of the State to implement the European standards, taking into consideration the exclusively national responsibilities in the sphere of the strategic solutions to the socio-economic development of country.

Keywords: economic integration, institutional status of the State, globalization, foreign economic relations, socio-economic development of the State.

Fig.: 1. **Tbl.:** 2. **Bibl.:** 13.

Zhukova Larysa M. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Finance and Credit, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: lnzhukova@mail.ru